

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПЗВО «ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА АКАДЕМІЯ ІВАНА ЗОЛОТОУСТОГО»**

Факультет гуманітарних наук

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія

Освітньо-професійна програма Богослов'я

Спеціальність 041 Богослов'я

Галузь знань 04 Богослов'я

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Затверджено на засіданні кафедри соціально-
гуманітарних дисциплін
Протокол № 2 від 13 вересня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Програмні компетентності
5. Програмні результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Філософія
Викладач (-і)	Іванюк Наталія Василівна – кандидат наук з богослов'я, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін; Деркач Віталій Васильович – магістр богослов'я, аспірант (за спеціальністю 033 «Філософія»), викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін; Микієвич Роман Богданович – магістр богослов'я, викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Контактний телефон викладача	+38-066-859-03-58; +38-096-894-98-26; +38-098-099-20-17
Е-mail викладача	vitaliyaivanyuk@ifaz.edu.ua derkach.v@ifaz.edu.ua mykievych.r@ifaz.edu.ua
Формат дисципліни	1. Цикл загальної підготовки 1.1. Блок нормативних дисциплін
Обсяг дисципліни/ кредити ЄКТС	Лекції, практичні заняття, самостійна робота Години / кредити ЄКТС 1 курс (2022) – 480 год. / 16 ЄКТС, 2 курс (2021) – 480 год. / 16 ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://ifaz.edu.ua/novyny/960-sylabusy-kshd-bak.html
Консультації	Очні консультації: 2 год. вівторок 4 пара
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Філософія» є однією з базових навчальних дисциплін циклу загальної підготовки для студентів спеціальності «Богослов'я».</p> <p>Філософія – важлива частина світової культури, націлена на рефлексію світогляду – осмислення його основ, включаючи ставлення людини до світу, до самої себе, до іншої людини, до суспільства, науки, різних сфер життя. Завдяки цьому її вивчення дозволяє сформулювати перелік загальних компетентностей, які лежать в основі вищої професійної освіти незалежно від сфери спеціалізації.</p> <p>Предметом дисципліни «Філософія» для студентів спеціальності 041 «Богослов'я» є основні розділи філософського знання: онтологія, метафізика, логіка, епістемологія, антропологія, етика, філософія релігії і теодицея.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p><i>Метою викладання дисципліни «Філософія» є формування і розвиток у студентів інтересу до філософського осмислення дійсності, здатності до поєднання філософського та богословського аналізу світового історико-культурного процесу, людського життя; формування філософської культури мислення, пізнання світу та самих себе, навичок застосування філософської методології; актуалізація національної свідомості майбутньої суспільної еліти.</i></p> <p><i>Завдання вивчення дисципліни «Філософія» є:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - розкрити для студентів своєрідність філософських питань, що стосуються життя кожної людини; - ознайомити студентів з основними напрямками (розділами) філософського знання, специфікою їх предмету рефлексії, окреслити специфіку та межі філософського знання; - дати загальне теоретичне уявлення про основні філософські концепції та деякі філософські категорії; - поглибити отримані філософські знання через працю в практичних групах, діалог/ділення та розвиток дискурсивного мислення; - прищеплювати культуру філософського мислення, формувати засади теоретичного 	

мислення;

- розвивати історичний і богословський світогляд, здатності критично осмислювати минулий досвід, аналізувати сучасне і прогнозувати майбутнє;

- формувати здатність до самостійного аналізу складних явищ суспільного життя та вміння пов'язувати загально-філософські проблеми з розв'язанням завдань у сфері богослов'я;

- розвивати творче мислення студентів і вміння критично осмислювати філософські та богословські теорії.

4.Програмні компетентності

У результаті вивчення дисципліни «*Філософія*» студент повинен отримати: *інтегральні компетентності:*

ІК-1 Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі в галузі богослов'я;

загальні компетентності:

ЗК-1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК-2 Здатність зберігати та примножувати духовні, моральні, культурні, освітні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК-5 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК-6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК-8 Здатність працювати автономно;

фахові компетентності:

ФК-3 Здатність визначати взаємодії та взаємозв'язки між богословськими традиціями, оцінювати суспільну і культурну роль богослов'я в історичному та сучасному контекстах;

ФК-5 Здатність осмислювати актуальні проблеми в галузі богослов'я та визначати шляхи їх розв'язання;

ФК-8 Здатність до письмового та усного викладу богословських суджень;

ФК-9 Здатність застосовувати богословські знання в професійній діяльності та суспільному житті відповідно до віроповчальних та морально-етичних засад і принципів;

ФК-11 Здатність розпочинати і проводити діалог із виразниками різних богословських традицій та представниками суспільства;

ФК-12 Здатність вести просвітницьку діяльність в галузі богослов'я.

5.Програмні результати навчання

У результаті вивчення дисципліни «*Філософія*» студент повинен отримати: *програмні результати навчання:*

ПРН-2, 4, 5, 6, 11, 14, 16, 19

ПРН-2 Спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами;

ПРН-4 Аналізувати інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, інтерпретувати, впорядковувати, класифікувати й систематизувати інформацію;

ПРН-5 Використовувати сучасні технології, зокрема цифрові, для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності;

ПРН-6 Мати концептуальні знання гуманітарних та соціальних наук, необхідні для критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері богослов'я;

ПРН11 Здійснювати професійну і суспільну діяльність відповідно до морально-етичних засад і принципів;

ПРН14 Вміти презентувати богословську думку в межах представницької і посередницької діяльності;

ПРН16 Приймати ефективні рішення у непередбачуваних робочих контекстах

розробляти та реалізовувати проекти у галузі богослов'я, державно-церковних відносин, освіти, організовувати та керувати професійним розвитком осіб та груп; ПРН19 З'ясовувати роль, вплив та значення історичного, соціально-політичного, мовно-культурного контексту на формування основних богословських доктрин і практик.			
6. Організація навчання курсу			
Обсяг курсу			
Вид заняття	Загальна кількість годин 1 курс (2022) – 360 год. / 12 кредитів ЄКТС, 2 курс (2021) – 360 год. / 12 кредитів ЄКТС		
Лекції	1-2 курс (2022) – 120 год., 1-2 курс (2021) – 120 год.		
семінарські заняття / практичні / лабораторні	1-2 курс (2022) – 120 год., 1-2 курс (2021) – 120 год.		
індивідуальна робота	1-2 курс (2022) – 14 год., 1-2 курс (2021) – 14 год.		
самостійна робота	1-2 курс (2022) – 226 год., 1-2 курс (2021) – 226 год.		
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язковий/ Вибірковий
1 курс (2022) – 1,2,3,4 2 курс (2021) – 1,2,3,4	041 Богослов'я	1 курс (2022) – 1,2, 2 курс (2021) – 1,2	Обов'язкова дисципліна циклу загальної підготовки

Тематика курсу « Філософія »				
<i>Тема, план</i>	<i>Форма заняття</i>	<i>Література</i>	Завдання, год	<i>Термін виконання</i>

Змістовний модуль 1. Вступ до філософії. Онтологія і метафізика.

Тема 1: Вступ до філософії.

Походження світогляду, його структура та роль в житті людини: міфологія та релігія як перед філософські типи світогляду, їх особливості; специфіка філософського світогляду і особливості філософського мислення. Предмет філософії. Основні теми філософських роздумів. Головні напрями в філософії. Функції філософського знання. Структура філософії. Місце та роль філософії в сучасному світі.

Тема 2: Зміст і поняття онтології та метафізики.

Походження і визначення метафізики і онтології. Важливість і необхідність метафізики. Напрями, дотичні до метафізики. Великі метафізичні парадигми. Основна проблематика: вихідна точка: буття, а не ніщо. Проблема пізнання буття. Метод метафізики.

Тема 3: Онтологія: феноменологія структури сущого.

Поняття і структура ества і природи. Субстанція і акциденти. Акт і можливість ества. Поняття принципу і причини. Принцип причинності, участі, доцільності. Проблема поставання. Contemplatio entis: споглядання субсистентного буття. Ідентичність сутності та існування у субсистентному Бутті. Сутнісні атрибути. Особові атрибути.

Тема 4: Метафізика трансценденталій.

Систематизація трансценденталій: єдність, істина, добро. Внутрішній зміст трансценденталій на рівні практичної діяльності. Проблема зла. Поняття зла в античному мисленні та у християнстві. Основні спроби обґрунтування проблеми зла.

Тема 5: Метафізика особи та цінностей.

Метафізика особи та її визначення. Поняття особи впродовж історії. Феноменологія особи. Метафізика цінностей. Історичні відомості про аксіологію. Онтологічний статус цінності. Обґрунтування і властивість цінностей. Нові шляхи у дослідженні буття.

Змістовний модуль 2. Логіка і епістемологія

Тема 6: Визначення і розподіл логіки.

Предмет логіки. Витоки і розвиток логіки. Логіка поняття і словесного знаку. Основи і властивості поняття. Визначення. Словесний знак.

Тема 7: Логіка судження і засновку.

Природа і функції судження. Класифікація видів судження. Формулювання або засновок. Класифікація засновок. Протиставлення засновок. Про заміну суджень. Складні судження.

Тема 8: Логіка роздумування і обґрунтування.

Сутність і структура умовиводу. Закони обґрунтування. Класифікація обґрунтувань. Категоричний силогізм. Принципи силогізму. Правила, фігури і способи силогізму. Неповні і складні силогізми. Індукція. Софізми.

Тема 9: Історичний огляд епістемологічної проблематики. Основні течії епістемології.

Скептицизм, емпіризм, раціоналізм, ідеалізм, реалізм. Основні тези реалізму: відчуття, рефлексія, абстракція, ствердження, індукція.

Тема 10: Пізнавальні властивості та їх предмети.

Чуттєве пізнання. Пізнання зовнішніх відчуттів. Пізнання внутрішніх відчуттів. Інтелективне пізнання і його походження. Пам'ять.

Тема 11: Проблема істини. Проблема неправди і помилки: межі людського пізнання.

Потреба істини. Істина – фундаментальна гносеологічна проблема. Визначення поняття істини і її властивості. Існування істини – критика скептицизму. Критерії і шляхи істини. Певність. Сумнів. Неправда і помилка. Певність істини. Джерела неправди. Причини помилок.

Змістовний модуль 3. Антропологія

Тема 12: Що таке людина? Історичний розвиток антропології: від античної думки до епохи сучасної філософії.

Основні поняття філософської антропології. Історичний розвиток антропології: матеріалізм, еволюціонізм, екзистенціалізм, персоналізм, феноменологія і онтологія людини.

Тема 13: Особливості людського існування. Розум і воля людини.

Сутність людини. Проблема душі і тіла. Походження душі. Людська воля і об'єкт воля. Проблема і класифікація цінностей. Людська свобода. Людське тіло. Актуалізація людини: розумна діяльність, вільне волевиявлення, моральна дія.

Тема 14: Особливості людського існування.

Відношення людини зі світом: людина і світ, світ людини, поведінка людини. Розвиток людини: Індивід і спільнота. Людина у співжитті з іншими. Людина у сім'ї, в суспільстві, у релігійній комунікації.

Тема 15: Страждання і смерть.

Феноменологія страждання. Питання сенсу людського існування. Смерть та її значення.

Змістовний модуль 4. Етика.

Тема 16: Вступ до філософської етики. Великі етичні парадигми.

Що таке філософська етика? Великі етичні парадигми Давньої Греції, Середньовіччя, Нового Часу та Сучасної філософії. Ціль і призначення людини та її буття. Природи людського вчинку і поняття свободи. Поняття *actus humanus* та *actus hominis*. Особливості людського вчинку. Поняття найвищого добра людини.

Тема 17: Концепція щастя і закону.

Визначення і об'єкт щастя. Види щастя. Чеснота як шлях для досягнення щастя. Типи закону. Природній і позитивний закони. Природній і об'явлений закони. Дискусія навколо цінності природнього закону. Сумління або свідомість.

Тема 18: Джерела моральності.

Джерела моральності: предмет, намір і обставини. Мораль об'єктивна чи суб'єктивна? Об'єктивне моральне судження і суб'єктивна відповідальність. Людський акт і пристрасті. Визначення і класифікація пристрастей. Зв'язок між пристрастями і волею.

Тема 19: Моральні чесноти і злий вчинок.

Визначення поняття «чесноти». Природа і значення розсудливості, мужності, поміркованості та цнотливості у житті людини. Інші чесноти: любов, милосердя і дружба. Поняття і визначення злої дії (гріха). Причини і наслідки гріха. Важкість гріха.

Тема 20: Моральне зобов'язання в культурному житті особи і суспільства.

Загальне визначення взаємозв'язку між культурою і мораллю. Культурний вимір людини. Проект – людина. Моральне зобов'язання в культурному житті людини.

Змістовний модуль 5. Філософія релігії і теодіцеї

Тема 21: Історичні відомості про філософію релігії та теодіцею.

Міфологічне мислення. Докритичне і критичне богословське мислення. Метод філософії релігії і теодіцеї. Визначення і важливість релігії. Сутність та складові елементи релігії. Фундамент релігії.

Тема 22: Форми відмови від релігії.

Незнання як форма відсторонення від релігії. Релігійна байдужість як форма відсторонення від релігії. Агностицизм як форма відмови від релігії. Секуляризація як форма відмови від релігії. Атеїзм як форма відмови від релігії. Поняття і форми атеїзму. Причини атеїзму.

Тема 23: Історичний огляд доказів існування Бога.

Класифікація доказів. Онтологічні докази та «шляхи» св. Томи Аквінського. Антропологічні докази: релігійний шлях, шлях совісті та обов'язку, шлях автотрансценденції і шлях мови. Природа і атрибути Бога: сутнісні, духовні і особові атрибути.

Тема 24: Непізнавальність Бога і аналогія Божих імен.

Історичний аспект. Межі нашого пізнання бога. Необхідність аналогії. Божі дії: творення і провидіння. Єдність з Богом: молитва, поклоніння, медитація, споглядання і екстаз.

**Структура залікового кредиту з дисципліни «Філософія»
(денна форма навчання)**

Тематика змістовних модулів	Кількість годин			
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовний модуль 1. Вступ до філософії. Онтологія і метафізика				
Тема 1: Зміст і поняття онтології та метафізики	1	1	2	4
Тема 2: Зміст і поняття онтології та метафізики				
Тема 3: Онтологія: феноменологія структури сущого	2	2		6
Тема 4: Метафізика трансценденталій	2	2		8
Тема 5: Метафізика особи та цінностей	2	2		6
Всього за 1 семестр	30	30	3	57
Змістовний модуль 2. Логіка і епістемологія				
Тема 6: Визначення і розподіл логіки	2	2	2	8
Тема 7: Логіка судження і засновку	2	2		8
Тема 8: Логіка роздумування і обґрунтування	2	2		6
Тема 9: Історичний огляд епістемологічної проблематики. Основні течії епістемології	2	2		8
Тема 10: Пізнавальні властивості та їх предмети				
Тема 11: Проблема істини. Проблема неправди і помилки: межі людського пізнання				
Всього за 2 семестр	30	30	3	57
Змістовний модуль 3. Антропологія				
Тема 12: Що таке людина? Історичний розвиток антропології: від античної думки до епохи сучасної філософії	2	2	2	6
Тема 13: Особливості людського існування. Розум і воля людини	2	2		4
Тема 14: Особливості людського існування	2	2		4
Тема 15: Страждання і смерть	2	2		6
Всього за 1 семестр	30	30		3
Змістовний модуль 4. Етика				
Тема 16: Вступ до філософської етики. Великі етичні парадигми	2	2	2	4
Тема 17: Концепція щастя і закону	2	2		8
Тема 18: Джерела моральності	2	2		6
Тема 19: Моральні чесноти і злий вчинок	2	2		6
Тема 20: Моральне зобов'язання в культурному житті особи і суспільства	2	2		6

Змістовний модуль 5. Філософія релігії і теодіцеї				
Тема 21: Історичні відомості про філософію релігії та теодіцею	2	2	2	6
Тема 22: Форми відмови від релігії	2	2		6
Тема 23: Історичний огляд доказів існування Бога	2	2		6
Тема 24: Непізнавальність Бога і аналогія Божих імен	2	2		6
Всього за 1 семестр	30	30	5	55
Разом з дисципліни	120	120	14	226

Тематика практичних завдань з дисципліни «Філософія»

Практичне заняття № 1

Практичне заняття № 2

Тема 1: Вступ до філософії.

Питання для обговорення:

- 1) Походження світогляду, його структура та роль в житті людини: міфологія та релігія як перед філософські типи світогляду, їх особливості.
- 2) Специфіка філософського світогляду і особливості філософського мислення.
- 3) Предмет філософії.
- 4) Головні напрями в філософії.
- 5) Структура філософії.

Теми рефератів:

- 1) Місце та роль філософії в сучасному світі.
- 2) Філософія як спосіб розв'язання світоглядних проблем і критичне мислення.
- 3) Чим відрізняється філософське знання від наукового та богословського на рівні предмету, методу, способів аргументації?

Тема 2. Зміст і поняття онтології та метафізики

Питання для обговорення:

- 1) Метафізична парадигма Платона.
- 2) Походження і визначення метафізики і онтології.
- 3) Важливість і необхідність метафізики.
- 4) Напрямки, дотичні до метафізики.
- 5) Основна проблематика: вихідна точка: буття, а не ніщо.

Теми рефератів:

- 1) Метафізична парадигма Платона.
- 2) Метафізична парадигма Аристотеля.
- 3) Середньовічна метафізична парадигма.
- 4) Властивості першої філософії згідно Аристотеля.
- 5) Метод метафізики.

Практичне заняття № 2

Тема 2: Онтологія: феноменологія структури суцього.

Питання для обговорення:

- 6) Поняття і структура єства і природи.
- 7) Субстанція і акциденти. Акт і можливість єства.
- 8) Поняття принципу і причини. Принцип причинності, участі, доцільності. Проблема поставання.

Теми рефератів:

- 4) Характеристика категорій у першій філософії Аристотеля.

Практичне заняття № 3

Тема 3: Метафізика трансценденталій.

Питання для обговорення:

- 1) Систематизація трансценденталій: єдність, істина, добро. Внутрішній зміст трансценденталій на рівні практичної діяльності.

- 2) Проблема зла. Поняття зла в античному мисленні та у християнстві. Основні спроби обґрунтування проблеми зла.

Теми рефератів:

- 1) Обґрунтування зла у св. Томи Аквінського.
- 2) Обґрунтування зла у Г.В. Лайбніца

Практичне заняття № 4

Тема 4: Метафізика особи та цінностей.

Питання для обговорення:

- 1) Метафізика особи та її визначення.
- 2) Поняття особи впродовж історії.
- 3) Метафізика цінностей. Онтологічний статус цінності.
- 4) Обґрунтування і властивість цінностей.

Теми рефератів:

- 1) Історичні відомості про аксіологію.

Практичне заняття № 5

Тема 5: Визначення і розподіл логіки.

Питання для обговорення:

- 1) Предмет логіки.
- 2) Витоки і розвиток логіки.
- 3) Логіка поняття і словесного знаку.
- 4) Основи і властивості поняття. Визначення.

Теми рефератів:

- 1) Формальна логіка Аристотеля.
- 2) Види суджень згідно Аристотеля.

Практичне заняття № 6

Тема 6: Логіка судження і засновку.

Питання для обговорення:

- 1) Природа і функції судження.
- 2) Класифікація видів судження. Формулювання або засновок.
- 3) Класифікація засновків. Протиставлення засновків.
- 4) Про заміну суджень. Складні судження.

Теми рефератів:

- 1) Види суджень згідно Аристотеля.

Практичне заняття № 7

Тема 7: Логіка роздумування і обґрунтування.

Питання для обговорення:

- 1) Сутність і структура умовиводу.
- 2) Закони обґрунтування.
- 3) Класифікація обґрунтувань.
- 4) Категоричний силогізм. Принципи силогізму. Правила, фігури і способи силогізму. Неповні і складні силогізми.
- 5) Індукція. Софізми.

Практичне заняття № 8

Тема 8: Історичний огляд епістемологічної проблематики. Основні течії епістемології.

Питання для обговорення:

- 1) Скептицизм, емпіризм, раціоналізм, ідеалізм, реалізм.
- 2) Основні тези реалізму: відчуття, рефлексія, абстракція, ствердження, індукція.

Практичне заняття № 9

Тема 9: Пізнавальні властивості та їх предмети.

Питання для обговорення:

- 1) Чуттєве пізнання.
- 2) Пізнання зовнішніх відчуттів.
- 3) Пізнання внутрішніх відчуттів.
- 4) Інтелективне пізнання і його походження. Пам'ять.

Практичне заняття № 10

Тема 10: Проблема істини. Проблема неправди і помилки: межі людського пізнання.

Питання для обговорення:

- 1) Потреба істини. Істина – фундаментальна гносеологічна проблема.
- 2) Визначення поняття істини і її властивості.
- 3) Існування істини – критика скептицизму. Критерії і шляхи істини.
- 4) Певність. Сумнів. Неправда і помилка. Певність істини.
- 5) Джерела неправди. Причини помилок.

Практичне заняття № 11

Тема 11: Що таке людина? Історичний розвиток антропології: від античної думки до епохи сучасної філософії.

Питання для обговорення:

- 1) Основні поняття філософської антропології.
- 2) Історичний розвиток антропології: матеріалізм, еволюціонізм, екзистенціалізм, персоналізм, феноменологія людини.

Теми рефератів:

- 1) Персоналізм Кароля Войтили.

Практичне заняття № 12

Тема 12: Особливості людського існування. Розум і воля людини.

Питання для обговорення:

- 1) Сутність людини. Проблема душі і тіла.
- 2) Походження душі. Людська воля і об'єкт воля.
- 3) Проблема і класифікація цінностей. Людська свобода.
- 4) Людське тіло.
- 5) Актуалізація людини: розумна діяльність, вільне волевиявлення, моральна дія.

Теми рефератів:

- 1) Душа у філософській думці Платона
- 2) Тіло у філософії Едіт Штайн

Практичне заняття № 13

Тема 13: Особливості людського існування.

Питання для обговорення:

- 1) Відношення людини зі світом: людина і світ, світ людини, поведінка людини.
- 2) Розвиток людини: Індивід і спільнота.
- 3) Людина у співжитті з іншими.
- 4) Людина у сім'ї, в суспільстві, у релігійній комунікації.

Практичне заняття № 14

Тема 14: Страждання і смерть.

Питання для обговорення:

- 1) Феноменологія страждання.
- 2) Питання сенсу людського існування.
- 3) Смерть та її значення.

Практичне заняття № 15

Тема 15: Вступ до філософської етики. Великі етичні парадигми.

Питання для обговорення:

- 1) Що таке філософська етика?
- 2) Середньовіччя, Нового Часу та Сучасної філософії.

- 3) Ціль і призначення людини та її буття.
- 4) Природи людського вчинку і поняття свободи.
- 5) Поняття *actus humanus* та *actus hominis*. Особливості людського вчинку.
- 6) Поняття найвищого добра людини.

Теми рефератів:

- 1) Етичні парадигми Давньої Греції.

Практичне заняття № 16

Тема 16: Концепція щастя і закону.

Питання для обговорення:

- 1) Визначення і об'єкт щастя.
- 2) Чеснота як шлях для досягнення щастя.
- 3) Типи закону. Природній і позитивний закони. Природній і об'явлений закони.
- 4) Дискусія навколо цінності природнього закону.
- 5) Сумління або свідомість.

Теми рефератів:

- 1) Загальна характеристика щастя.
- 2) Концепція «щастя» у св. Томи Аквінського.
- 3) Концепція «щастя» у Києво-Могилянській Академії.
- 4) Концепція «щастя» у Г.С. Сковороди.

Практичне заняття № 17

Тема 17: Джерела моральності.

Питання для обговорення:

- 1) Джерела моральності: предмет, намір і обставини.
- 2) Мораль об'єктивна чи суб'єктивна?
- 3) Об'єктивне моральне судження і суб'єктивна відповідальність.
- 4) Людський акт і пристрасті.
- 5) Визначення і класифікація пристрастей.

Практичне заняття № 18

Тема 18: Моральні чесноти і злий вчинок.

Питання для обговорення:

- 1) Визначення поняття «чесноти».
- 2) Природа і значення розсудливості, мужності, поміркованості та цнотливості у житті людини.
- 3) Інші чесноти: любов, милосердя і дружба.
- 4) Поняття і визначення злої дії (гріха). Причини і наслідки гріха. Важкість гріха.

Практичне заняття № 19

Тема 19: Моральне зобов'язання в культурному житті особи і суспільства.

Питання для обговорення:

- 1) Загальне визначення взаємозв'язку між культурою і мораллю.
- 2) Культурний вимір людини. Проект – людина.
- 3) Моральне зобов'язання в культурному житті людини.

Практичне заняття № 20

Тема 20: Історичні відомості про філософію релігії та теодіцею.

Питання для обговорення:

- 1) Міфологічне мислення.
- 2) Докритичне і критичне богословське мислення.
- 3) Метод філософії релігії і теодіцеї.
- 4) Визначення і важливість релігії.
- 5) Сутність та складові елементи релігії. Фундамент релігії.

Практичне заняття № 21

Тема 21: Форми відмови від релігії.

Питання для обговорення:

- 1) Незнання як форма відсторонення від релігії.
- 2) Релігійна байдужість як форма відсторонення від релігії.
- 3) Агностицизм як форма відмови від релігії.
- 4) Секуляризація як форма відмови від релігії.
- 5) Атеїзм як форма відмови від релігії. Поняття і форми атеїзму. Причини атеїзму.

Практичне заняття № 22

Тема 22: Історичний огляд доказів існування Бога.

Питання для обговорення:

- 1) Класифікація доказів.
- 2) Онтологічні докази та «шляхи» св. Томи Аквінського.
- 3) Антропологічні докази: релігійний шлях, шлях совісті та обов'язку, шлях автотрансценденції і шлях мови.
- 4) Природа і атрибути Бога: сутнісні, духовні і особові атрибути.

Практичне заняття № 23

Тема 23: Непізнавальність Бога і аналогія Божих імен.

Питання для обговорення:

- 1) Історичний аспект.
- 2) Межі нашого пізнання Бога.
- 3) Необхідність аналогії.
- 4) Божі дії: творення і провидіння.
- 5) Єдність з Богом: молитва, поклоніння, медитація, споглядання і екстаз.

Теми рефератів:

- 1) Містичний досвід Бернарда з Клерво.
- 2) Містичний досвід Сімони Вайль.

7. Система оцінювання курсу	
Загальна система оцінювання курсу	Залік, максимальна оцінка – 100 балів. Загальна система оцінювання включає оцінки за практичні заняття (50 балів), за контрольну роботу (10) та самостійну роботу (40 балів). Також враховуються виконанні завдання репродуктивного, частково-пошукового та творчого рівнів
8. Політика курсу	
Політика курсу « <i>Філософія</i> » передбачає прездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. Студенти, що слухають дисципліну зобов'язані відпрацювати заняття / невиконаний обсяг робіт (переписати контрольну роботу, написати реферат або перекласти розповідь про об'єкт, написати колоквіум у письмовій формі). У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи.	
9. Рекомендована література	
<i>Основна:</i> Булатов М. О., Загороднюк В. П., Малєєв К. С., Солонько Л. А. Філософська антропологія в контексті сучасної епохи. Київ, 2001. 245 с. Кривуля О. М. Філософія: Навчальний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 592 с. URL: http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/1646 . Левкулич В., Мараєва У. Філософська антропологія (для студентів першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 033 «Філософія»). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 56 с. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/46358/1/МЕТОДИЧКА_Філол.антропол..pdf . Мондін Б. Підручник систематичної філософії. Том 1: Логіка, семантика і гносеологія / пер. з італ. Б. Завідняка. Жовква: Місіонер, 2017. 248 с. Мондін Б. Підручник систематичної філософії. Том 2: Епісетмологія і космологія /	

пер. з італ. Б. Завідняка. Жовква: Місіонер, 2022. 216 с.

Мондін Б. Підручник систематичної філософії. Том 3: Онтологія і метафізика / пер. з італ. Б. Завідняка. Жовква: Місіонер, 2010. 284 с. URL: <http://philosophy.ucu.edu.ua/mondin-battista-pidruchnyk-systematichnoyi-filosofiyi-tom-3-ontologiya-i-metafizyka-per-z-ital-b-zavidnyaka-zhovkva-misioner-2010-284-s/>.

Мондін Б. Підручник систематичної філософії. Том 4: Філософія релігії і теодіцея / пер. з італ. Б. Завідняка. Жовква: Місіонер, 2012. 208 с.

Мондін Б. Підручник систематичної філософії. Том 6: Етика і політика / пер. з італ. Б. Завідняка. Жовква: Місіонер, 2017. 248 с.

Тофтул М. Г. Етика: навч. посіб. Київ: Академія (Альма-матер), 2005. 416 с. URL: http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Toftul_2005_416.pdf.

Причепій Е.М., Черній А. М., Чекаль А. А. Філософія: підручник. 3-є вид., виправл. і доп. Київ: Академвидав, 2011. 592 с.

Рассел Б. Історія західної філософії. Київ: Основи, 1995. 258 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Russell_Bertrand/Istoriia_zakhidnoi_filosofii/.

Філософія: навчальний посібник / І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко, І. В. Бойченко, В. П. Розумний та ін.; за ред. І. Ф. Надольного. Київ: Вікар, 1997. 584 с. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/32826>.

Філософія: Навчальний посібник для студентів гуманітарних факультетів / кол. авторів; кер. автор. кол. А.О. Приятельчук. Київ: Вадекс, 2021. 560 с. URL: <http://dphs.univ.kiev.ua/vydan/119-phil2021>.

Coreth Emerich, Antropologia filosofica, Brescia : Morcelliana, 2007. 192 p.

Додаткова:

Ансельм Кентерберійський. Монологіон. Прослогіон / переклад з латинської мови Р. Паранька, вступна стаття, коментарі А. Баумейстера. Львів: Видавництво Українського католицького університету 2012. LXVI + 286 с.

Бонавентура. Путівник мислі до Бога. Про приведення мистецтв до богослов'я / переклад з латинської мови, вступ, коментарі І. Піговська. Львів: Видавництво Українського католицького університету 2014. LXII + 170 с.

Кемп П. Переосмислення філософії як сили слова // Вісник Львівського університету. Серія: філософські науки. 2008. № 11. С. 7-14. URL: http://old.filos.lnu.edu.ua/Visnyk/2008_11/1.pdf.

Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах. Київ: Либіль, 1997. 328 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Ohorodnyk_Ivan/Ukrainska_filosofia_v_imenakh/.

Святий Августин. Сповідь / переклад з латини Ю. Мушака, післямова С. Здіорука. 3-є вид. Київ: Основи, 1999. 319 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Augustinus_Aurelius/Spovid.pdf?

Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрями: хрестоматія / уклад. В.В. Лях, В.В. Пазанюк. Київ, 1996. 428 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Liakh_Vitalii/Suchasna_zarubizhna_filosofia_Techii_i_napriamky_Khrestomatia/.

Чижевський Д. Філософські твори: у 4 т. / за заг. Ред. В.С. Лісового. Київ, 2005. Т. 2. 263 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Chyzhevskiyi_Dmytro/.

Штайн Е. Що таке людина? Богословська антропологія, Жовква: Місіонер, 2014. 232 с.

Іванюк Наталія Василівна – кандидат наук з богослов'я, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін;

Деркач Віталій Васильович – магістр богослов'я, аспірант (за спеціальністю 033 «Філософія»), викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін;

Микієвич Роман Богданович – магістр богослов'я, викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін